

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

MAIG DE 1989 * Nº 150

MUSICA AL POBLE

A darreries del mes passat i a començaments d'aquest s'ha celebrat a Sant Llorenç la III Setmana Musical, a la qual s'hi hauria d'haver afegit la paraula "Clàssica", ja que els altres tipus de música no hi han estat representats. Val a dir, emperò, que els concerts han estat prou variats i interessants.

D'entre els aspectes positius consideram que són dignes de menció l'augment de qualitat de la banda llorencina, el concert que feren els estudiants de música de la contrada -per allò de perdre por a l'actuació davant el públic- i la cultura musical que poc a poc van adquirint els llorencins, sense que sigui encara hora de llançar les campanes al vol.

Ara bé, també hi ha punts que no funcionen així com tocaria, com per exemple el Patronat. Teòricament és l'encarregat d'organitzar les activitats musicals del poble, ja que per això està integrat per gent de la banda, de l'Ajuntament, del Card en Festa i de l'APA, però en realitat és el regidor de Cultura el qui fa i desfa allò que li sembla millor. Els nombrosos buits que pateix només es poden omplir repartint les tasques i organitzant-ho entre tots, cosa també imprescindible si es vol garantir la continuïtat de la tasca.

I ja que l'Ajuntament no disposa d'un local adequat, no hi seria de demés que milloràs les condicions de l'església: una tarima desmuntable, millor il·luminació per als músics, suprimir els renous de la porta d'entrada...

Com a suggerència també consideram que fóra estat millor espaiar una mica els concerts, ja que pel fet d'estar tan acaramullats potser la gent no hi hagi acudit amb l'assiduitat desitjable.

De totes maneres, aquestes consideracions no pretenen deslluir la Setmana, ans al contrari, voldríem que poc a poc s'anàs consolidant en el Poble.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar.
Carrer de Sant Llorenç, 36
Telèfon: 569119
Publicitat: 569509
Número 150. Maig de 1989
Dipòsit legal: 765-1973
Edita: Centre Cultural Card
Imprimeix: Apòstol y Civilizador
Director: Josep Cortès i Servera
Consell de Redacció: Felip Forteza, Guillem Pont, Guillem Quina, Antònia Servera, Guillem Soler i Miquel Sureda.

COL.LABOREN

Josep Cortès	Música	Portada
	Crisi?	3
	Ajuntament	4
	Tal dia com avui	6
	Espipellades	9
	Batec	10
Aina Simonet	Mateu Galmés	6
Joana Umbert	El còmic	7
Xesc Umbert	El temps	8
Salv. Galmés	Festes i història	12
Pere Ginard	El sòl	14
C. A. Jofre	El sòl	14
Antoni Sansó	Europa	15
Maria Galmés	Demografia	15
	Si lleu...	18
	Comptabilitat	
A. F. Arnau	Ses Crestes	16
Guillem Pont	Sant Llorenç ahir	20

JOIERIA FEMENIAS

LLISTES DE NOCES
OBJECTES DE REGAL

Carrer del Rector Pasqual, 8 * T. 569072

El rebumbori que s'ha armat a tot l'estat amb la presentació de diverses mocions de censura contra ajuntaments socialistes per part del PP i el CDS ha tengut, com és lògic, repercussions en el nostre municipi. Entre els rumors que han tornat córrer pels carrers i les reunions per despatxos i restaurants sembla com si s'hagués despertat una mica l'interés de la gent per la política local, fortament disminuït en aquesta "legislatura", posar degut a la tranquil·litat que impera per La Sala, en contrast amb l'"ambient" que hi havia en temps d'en Bartomeu Brunet. Es veu que la gent considera que el trull i el morbo són necessaris per a la vida política.

El fet és que darrerament el batle manté unes relacions amb l'oposició molt més fluïdes que abans, i que no són compartides ni per la resta de l'equip de govern ni pels seus propis companys de partit, cosa que ha provocat diverses friccions entre els que detenten el poder i que podrien modificar -potser més a llarg que a curt termini- el ventall polític municipal.

Anem a estudiar per parts la situació que aparentment es presenta:

D'una banda tenim l'oposició, que, com és lògic i fent ús del legítim dret que li atorga el joc democràtic, intenta desestabilitzar l'equip de govern per veure si en treurà algun profit. Ja se sap que "en río revuelto, ganancia de pescadores". En aquest sentit s'ha anat atracant al batle pel camí de la ideologia, pel dels interessos a la zona costanera i pel dels sous dels regidors, al temps que llançava l'artilleria contra en Mateu Puigròs -recordau el muntatge sobre el "batle" de Son Carrió-, en Bartomeu Mestre -per lo dels pressuposts d'enguany- i en Toni Sansó -diu que és el qui vertaderament comanda-. Potser encoratjada per l'entesa a tot l'estat entre el PP i el CDS aspira a fer el mateix a l'ajuntament llorençí, deixant el lloc de l'oposició als quatre regidors socialistes. Els diaris del mes pas-

Crisi?

sat són una prova més que eloqüent de tot això.

D'una altra banda tenim els del PSOE i el PSM que, naturalment, faran tot el possible per conservar el poder, pel compte que el té. D'aquesta manera controlen les comissions més importants -Urbanisme, Obres, Turisme, Festes, Sanitat, Cultura...- i de l'altra es quedarien sense res. Tenen, idò, igual que els de l'oposició, una legítima aspiració de controlar l'Ajuntament, i en aquest sentit fan tot el possible -i a vegades fins i tot l'impossible, que això ja és una altra història- per mantenir els pactes que signaren ara fa dos anys.

El dilema, per tant, si n'hi ha, es troba a les files del CDS, que té la possibilitat de fer tombar la balança cap a una banda o cap a l'altra. Però, com que els centristes locals estan molt lluny de presentar una formació compacta, sobretot en el que fa referència als seus tres regidors, caldrà mirar la postura de cada una de les tendències per veure si podem treure res en net.

En Bartomeu Mestre i en Pere Umbert, que per ventura podríem qualificar d'"oficialistes", sembla que fan un cos i són partidaris de reforçar la unitat del partit -segons es desprèn de l'entrevista que en aquestes mateixes pàgines hem fet al primer d'ells dos-, enfront dels

qui es decanten per l'opció d'anar darrera un líder, s'anomeni Melià o Tomeu Carbó. També pareixen disposats a mantenir els pactes amb els socialistes fins al final de la "legislatura", bé sigui perquè el seu caràcter progressista s'hi troba més ben acompanyat, bé sigui perquè consideren que amb els conservadors no tendrien la independència d'actuació que gaudeixen amb els d'ara. De tota manera això és el que acordaren a la reunió que mantengueren amb els representants del PSOE i el PSM el dia 16 de maig, i a la qual no hi va assistir el batle.

I en darrer terme tenim el batle. Quines motivacions el mogueren a no recolzar els pressuposts? L'enorme augment del cost anual que representaria per als hotelers el fet d'haver de regularitzar les contribucions municipals? L'augment dels sous dels regidors? Les pressions de l'oposició, queixoses per no haver-los demanat parer?

¿Per què pretenia donar un cert poder a l'oposició, en contra del que pensava la resta dels signants del pacte de govern? És que considera que els seus companys li han restat protagonisme? ¿O s'està preparant per liderar una altra opció -per sorprenent que pugui semblar-, davant un eventual abandó del CDS, seguint les passes d'en Melià?

Són preguntes que únicament ell pot respondre, però que és lògic que la gent es faci davant els esdeveniments que s'estan produint en el poble. El temps, sens dubte, les contestarà.

De tota manera, en vista que almanco n'hi ha sis que estan disposats a continuar amb els pactes tal com foren signats, no és previsible que es produeixin canvis espectaculars per La Sala. El més segur és que el batle renunciï a fer part a l'oposició i que acati les decisions de la majoria, perllongant una possible ruptura fins als acabats dels quatre anys, quan ja no sigui possible o aconsellable el presentar una moció de censura.

Josep Cortès

Les dues tendències que aparentment es destrien dins el CDS local, amb les conseqüències que a curt termini podrien suposar per a l'estabilitat del grup municipal de govern, han estat el centre d'atenció de la política local durant el mes de maig. Aquestes tendències, expressades bàsicament per la substitució d'en Tomeu Pont per en Tomeu Mestre en el Comitè Insular del CDS i per l'abstenció del batle a la votació i'uns pressuposts municipals elaborats per un membre del seu propi partit, indueixen a pensar en una possible -i per

ventura probable- ruptura de les relacions entre els tres regidors centristes, ruptura que podria ésser perllongada fins al final de la legislatura per tal d'evitar la pèrdua de poder per part d'algun o alguns dels membres de l'equip de govern.

Perquè ens aclarís o confirmàs aquests rumors hem cregut que seria interessant entrevistar un dels principals protagonistes de l'afer, en Bartomeu Mestre, actual president de la comissió d'Hisenda i recentment elegit membre del Comitè Insular del CDS dins la candidatura aus-

piciada per Xisco Quetglas.

-En primer lloc, enhorabona per s'elecció.

-Gràcies.

-Quants de membres té el Comitè Insular?

-Quinze. Hi estan representats la majoria d'es pobles on el CDS hi està organitzat.

-Ja saps quina serà la teva tasca?

-No. Encara no nos hem repartit les feines. A la primera reunió que facem ja en parlarem.

-Tenc entès que hi havia una altra candidatura, propiciada p'en Melià, que vos va fer ben aprop...

-Sí, però només se presentava a la presidència. Jo crec que era més un vot de càstig cap an ets oficialistes per haver fet ses coses un poc massa a lo aviat. De totes maneres s'altre candidat va assumir es mateix comitè i no va presentar cap altra llista.

-I a Sant Llorenç, ¿també hi són aquestes dues tendències?

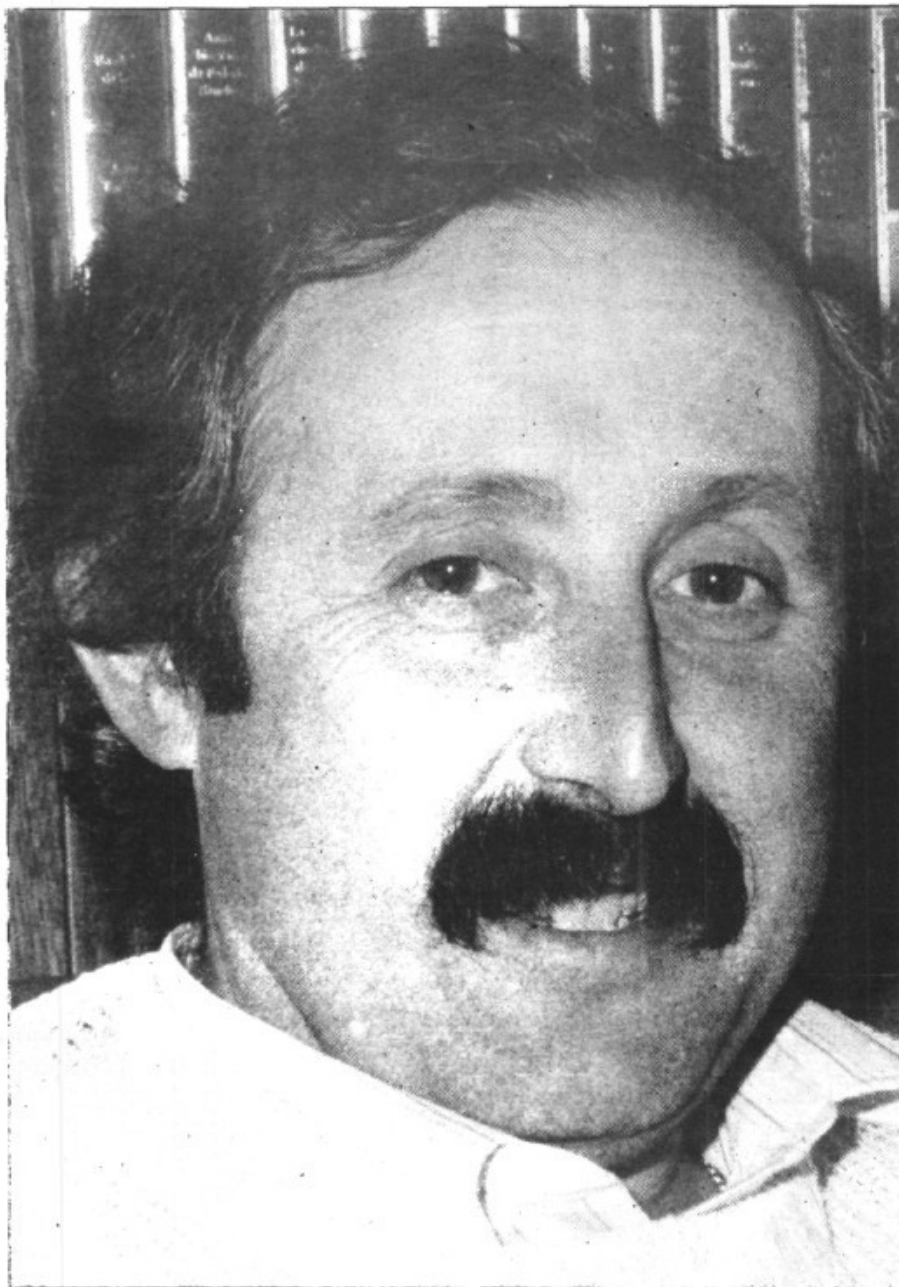
-A Sant Llorenç hi ha en Tomeu Carbó que està molt lligat a la part d'en Melià, i ets altres que únicament són del CDS, sense estar identificats ni amb persones ni amb grups. En principi havíem decidit no participar en aquestes eleccions per mirar de llevar ferro i evitar una possible ruptura en es poble, però des d'es partit m'insistiren molt i vaig acceptar. Ho vaig fer sobre an en Tomeu i me va dir que ell no era contra es comitè que estava, sinó contra algunes persones d'es partit.

-¿Què és que teníeu por d'una ruptura?

-Lo que no volíem era fraccionar la gent d'es partit a Sant Llorenç per mor d'unes diferències que poguessin tenir algunes persones de Ciutat.

-¿Hi havia res de tot això en es fet de que es batle no votàs a favor d'es pressuposts? Perquè jo veig molt significatiu que un batle no recolzi es pressuposts d'es seu ajuntament, i molt més si han estat dirigits per un d'es seu partit.

-Jo no crec que hagi tenut res que veure, però també

crec que és molt important que un batle no voti a favor d'uns pressuposts elaborats per tot s'equip de govern. Ell havia participat en ses xerrades i no havia dit mai que no estàs d'acord. Mos du-guérem una bona sorpresa. Jo pens que lo que ell pretenia era donar un poc de poder a s'oposició. Crec que va ser una decisió equivocada.

-¿Que hi ha una certa ten-dència d'es batle per aproxi-mar-se a s'oposició?

-Cosa hi havia d'això.

-¿Penses que pot estar in-fluenciat per sa política de pactes entre el PP i el CDS que hi ha a nivell estatal?

-No ho crec. Són maneres de ser d'en Tomeu. No és co-sa d'es partit, sinó d'es batle.

-S'ha rumorejat que s'opo-sició se volia atracar an es

batle per mirar de rompre es pactes i deixar es socialis-tes a s'oposició. ¿Què hi ha de tot això?

-Jo crec que, amb ses es-perances que els havia donat es batle una de ses idees que tenien era aquesta, sa de propiciar un canvi de govern. Es batle ja mos havia dit a n'Ignasi i a jo que en una pròxima reunió feia comptes proposar que donàssim un poc de part an es de s'oposició. Posteriorment en vaig parlar amb en Miquel Falera i en Parreta, però me digueren que no era això lo que volien, sinó que no estaven d'acord amb so poder que tenien en Toni i en Mateu, i que aspi-raven a formar una altra ma-joria. Fins i tot m'assegura-ren que si no se feia això no se limitarien a atacar-los a ells dos, sinó també an es

batle i a jo mateix.

-I es regidors del CDS, ¿què hi diuen?

-En Pere i jo volem res-pectar es pacte amb sos soci-alistes, i en Tomeu, en vista que s'oposició no se contenta amb unes petites coses, crec que també continuarà amb so pacte. I és que estam en un moment molt important de sa legislatura, amb una gran quantitat de projectes comen-çats, i hem de fer sebre a s'electorat que tiram endav-ant per fer-los. Si ara hi hagués un canvi tot se n'an-ria a pique i hauríem perdut temps i feina.

-Si en Melià se n'anà de CDS, a ses pròximes eleccions formàs un altre partit i en Tomeu Carbó el seguís, ¿què faríeu ets altres membres?

-Crec que seguiríem en el CDS, com ja t'he dit en es començament.

-Perquè, com que es pactes s'han fet entre partits -no entre persones- si un abando-nava es seu partit supòs que s'haurien de replantejar...

-És ben clar que ets al-tres grups no permetrien que continuàs.

-Hi hauria, per tant, sa possibilitat de presentar una moció de censura i fer un al-tre batle entre es sis que quedarien...

-Sí. Però de totes maneres no crec que en Tomeu Carbó a-bandoni per ara el CDS.

-Bé, moltes gràcies, Tomeu per sa teva amabilitat, i ja en tornarem parlar si sorgei-xen novetats que puguin afec-tar an es nostre ajuntament.

Josep Cortès

CONSULTA DE GINECOLOGIA

Dr. Gil Bretones -colegiado 1.902-

**REVISIONES GINECOLOGICAS - CONTROL DE EMBARAZO
PLANIFICACION FAMILIAR - ECOGRAFIA**

C/ Major, 1 MANACOR

Tel. 55 59 81 (mañanas) 58 34 41 (tardes) Miércoles a partir de las 16 hs. (Consulta previa cita)

MATEU GALMES UMBERT,
TOT UN GUIA

Tal dia com avui

En Mateu és un carrioner de cinquanta anys, però ja en fa vint-i-dos que viu a Sant Llorenç.

-Us podries explicar una mica en què consisteix la teva feina?

-La paraula "intèrpret" consisteix en dominar idiomes i jo parl d'anglès, es francès, s'alemany, s'holandès, s'italià i es portugués.

-Quants d'anys fa que estàs aficat en es món d'es turistes?

-Vint-i-sis anys.

-I fa estona que et decides a estudiar idiomes?

-Quan tenia nou o deu anys vaig descobrir que no només se xerrava es mallorquí i es castellà, i va ser llavors que vaig prendre la decisió d'entendre ets estrangers que començaven a venir.

-Amb quina llengua vares començar?

-An ets setze anys vaig començar a estudiar llatí en es Seminari, i crec que m'ha servit de base per tots ets altres.

-Que va ser lo que et va fer sortir d'es Seminari?

-No me veia capaç de mantenir es celibat tota sa vida

-I xerrant d'es turistes, ¿aiximateix s'interessen p'es nostros problemes socials i culturals?

-Sí, no només vénen per prendre es sol. També volen sebre com funcionen ses escoles, ets hospitals, ses depuradores, quins impostos pagam, a quan va sa gasolina...

-Se queixen de qualque cosa en concret?

-Sí. Es que fa un parell d'anys que vengueren troben aquestes zones tan canviades que se'n duen una decepció molt grossa. Troben que se construeix massa.

-Per a tu, és una feina agradable?

-Sí, m'ha donat moltes satisfaccions.

-Està ben pagada?

-Sí, no me queix.

-Hi veus futur?

-Sa gran incògnita serà en el 92, quan puguin venir ets estrangers a fer feina per aquí.

-I a més de guià-intèrpret has fet altres coses?

-Sí, també he fet de professor d'autoescola.

-Fas amics a través de sa teva feina?

-Sí, fa vint-i-cinc anys que mantenc amiatat amb uns alemanys. Per cert també conec un rus i li vaig haver de demanar disculpes perquè durant molts d'anys havia tengut un concepte molt equivocatiu d'ells.

-I quin idioma t'agrada més?

-Es mallorquí.

Aina Simonet

ARA FA 15 ANYS

* Que el Card en Festa va començar a ballar.

ARA FA 10 ANYS

* Que es Club Card es va convertir en Centre Cultural Card. Això suposava un canvi radical en l'organització, ja que a partir d'ara les seccions que quedaren gaudiren d'una completa autonomia: Excursionisme, Flor de Card, Card Infantil, Card en Festa i Escola de Mallorca.

ARA FA 5 ANYS

* Que concediren unes subvencions per a podar oliveres al nostre batle, en Bartomeu Brunet, i que marcaren l'inici de la seva imparabile decadència política.

ARA FA 2 ANYS

* Que es feren les terceres eleccions municipals de la democràcia. Estam, idò, a mitjan camí de la tercera legislatura, la que més tranquil·litat ha tengut en els darrers deu anys.

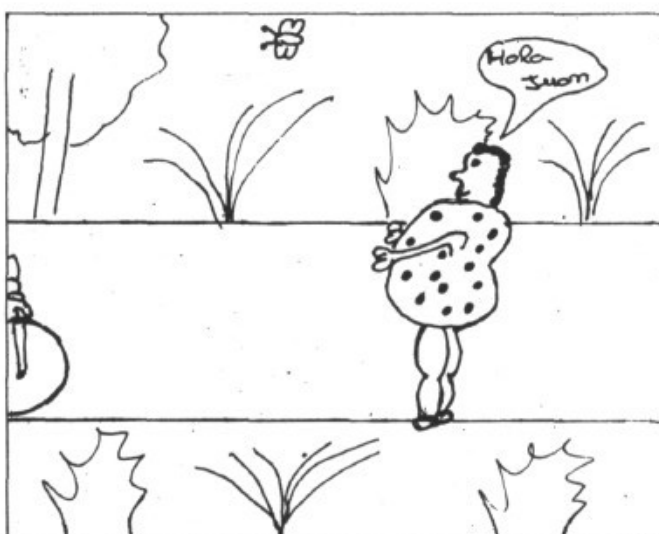
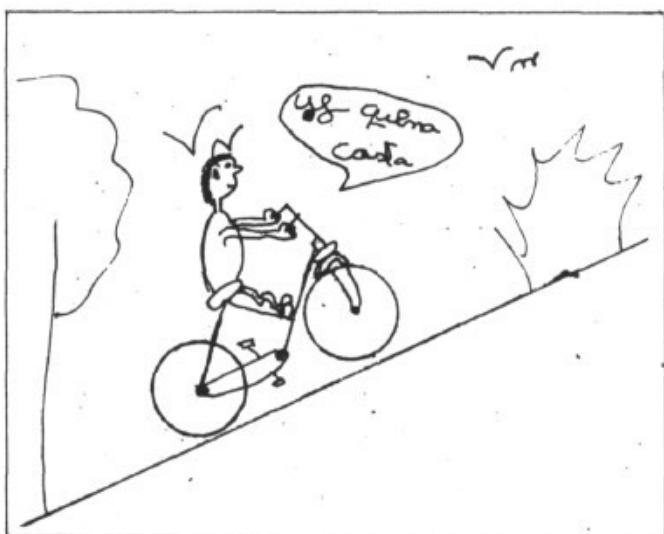
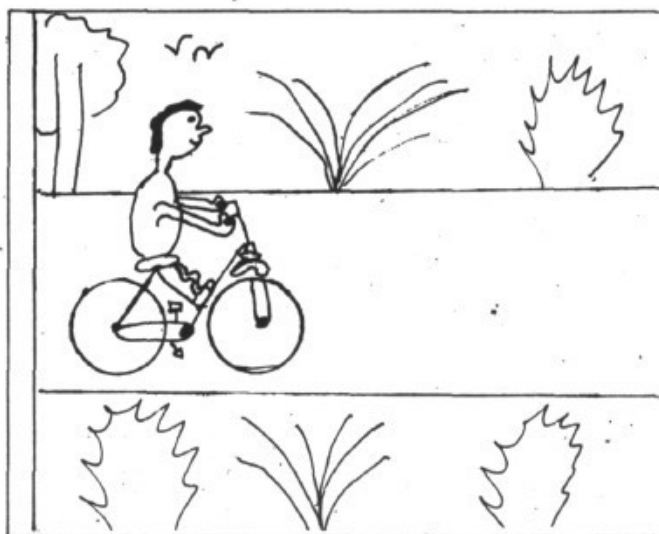
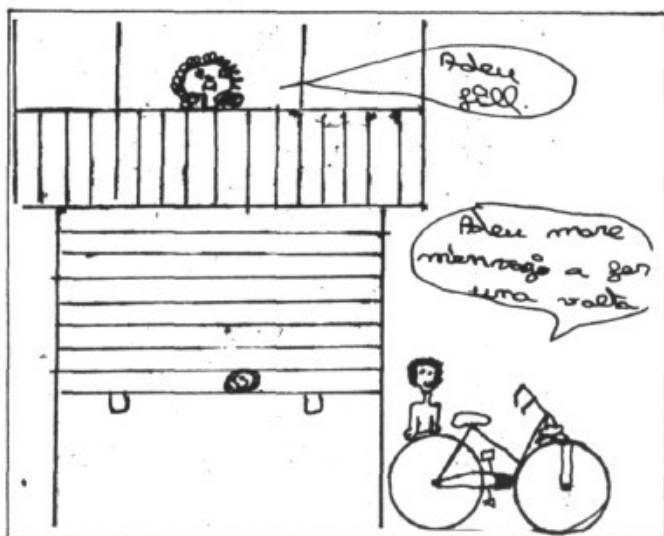
ARA FA UN ANY

* Que va ploure pedres com una nou i va espanyar molts canals.

Jose Coriès

Joana Umbert

El temps

ABRIL

per XESC UMBERT

65° 22° 75% 1

RESUM

DEL MES

1988

1989

Temperatura màxima	25	23'5
Temperatura mínima	3'5	2
Temperatura mitjana	14'3	13'2
Boires	1	-
Tronades	3	7
Pluja del mes	51'6	65'8
Pluja total de 1'any	144	138'1

11° 23'5 58% 2 0'4 l.	11° 18° 60% 3 3'2 l.	7° 14'5 55% 4 4'4 l.
4° 15'5 47% 5 3'3 l.	2° 17'5 70% 6 3'3 l.	7° 18° 72% 7 3'3 l.
9° 22° 80% 8 3'3 l.	10° 22° 85% 9 3'3 l.	15° 18° 70% 10 1'4 l.
11° 20'5 41% 11 3'3 l.	65° 20° 43% 12 0'4 l. 80 km/h	7° 16° 79% 13 1'4 l.
11° 17° 43% 14 3'3 l.	4° 21° 31% 15 3'3 l.	9° 18° 39% 16 3'3 l.
4'5° 17° 39% 17 3'3 l.	4° 18° 65% 18 3'3 l.	3° 17'5 78% 19 3'3 l.
13° 16'5 85% 20 3'3 l.	8° 20° 83% 21 3'3 l.	5° 19° 70% 22 3'3 l.
7° 20° 85% 23 3'3 l.	8'5° 16° 90% 24 3'3 l.	13° 20° 93% 25 3'3 l.
11° 17° 95% 26 3'3 l.	9° 16° 47% 27 3'3 l.	9° 17° 55% 28 3'3 l.
4° 19° 58° 29 3'3 l.	6'5° 18° 38% 30 3'3 l.	65'8 31 3'3 l.

TRONS I LLAMPS

Com tot es poble sap, dia 13 de maig va caure damunt Sant Llorenç una forta tormenta de trons, llamps, calabruix i pedra que va afectar algunes cases, i no va provocar cap desgràcia personal perquè a's cap i a la fi vàrem dur sort. Perquè mos contassen un poc com va anar la cosa hem fet una xerrada amb tres d'ets afectats. Vet-les-aquí.

Sa primera és sa de ca'n Bernat Moragues que està prop de son Mesquida.

-Què va passar, Bernat?

-Com tu saps, aquell capvespre es llamps queien a carretades, i n'hi va haver un que mos va pegar a sa casa i mos va espanyar es llum, es televisor i va tomar un parell de trossos de s'emblanquinat, però gràcies a Déu no va passar res.

-Tanta sort, idò, si just va ser es susto, perquè segons dius es mal és petit.

-Sí, es fils i sa bombilla sols no ho paga; ara veurem què costarà es televisor.

Sa segona era ca'n Pedro Treufoc, a sa Real, ran de sa carretera de Calicant.

-Veiam, l'amo en Pedro, estic endarrer de què és lo que vos va passar. M'han dit que va pegar un llamp a ca-vostre.

-Homo de Déu! Va parèixer que ses cases s'alçaven. Vaja una castanya! Vàrem quedar beneits!

-Bé, però com va ser?

-Idò mira, just llavors sa dona acabava d'escurar i en Joan Llavorim i jo xerràvem dins sa cotxeria perquè tanmateix plovia i no podíem fer res. Amb això sentim sordonia i veim aquella claretat, homo de Déu!, que pega a s'antena d'es televisor, daval·la, esclata s'amplificador, entra dins sa cuina, pega an ets fogons alts, rebenta sa primera rajola, passa a dos pams de sa segona, surt p'es portal, que just estava un poc obert i se'n va a estallar a una columna d'es parral que estava davant jo i en Joan. Va pegar un cre-crec que va fer colló i va obrir un crull de 5 cm de llarg per 8 de fons. Llavors sentim sa dona amb uns crits i uns plors que pareixia que la mataben, i en Joan i jo entràrem a ses cases i li demanàrem a veure on li havia fet mal.

-Aquesta maneta meva, la m'han espanyada!- L'hi vaig mirar i com que no vaig veure res li vaig donar unes fregues, i a l'instant li va fugir sa rampa. Ella se pensava que era una bruixa que havia entrat dins sa ca-

(Continua a la pàg 13)

Segons "El Dia 16 de Balears" d'es 8 de maig, sa nostra pedagoga, juntament amb sa d'Artà, afirma que "ha logrado cuotas tan importantes como la construcción de una casa de cultura en cada localidad".

Ja sabeu, idò, una altra cosa que sé cert que no vos havíeu pensat mai. I és que, com diu s'acudit, qui molt viurà moltes coses veurà!

M'han contat que sa dona d'un regidor de s'oposició havia dit que voldria que en Toni Cuc sortís elegit a ses eleccions europees per no tornar-lo veure pus mai per aquí.

Però no crec que en plogui d'aquest tro.

I, ja que en parlam, si en Toni Cuc troba que a ses Illes tenim un transport tercermundista, ¿per què no proposa que facin un porxo amb un banc p'es qui han d'agafar s'autobús a Sant Llorenç?

-¿I tu què votaràs a ses eleccions europees?

-Jo, a la vista de s'espectacle de compra-venda de vots que mos estan donant es polítics, crec que no aniré a votar. ¿I tu?

-Idò jo sí que hi aniré, no fos cosa que me llevassin sa paga.

-I què votaràs?

-Que sí, com el senyor Cayo.

Tenc entès que a una reunió d'es Patronat de s'Escola de Música proposaren que hi entràs un membre de cada partit polític, per allò de llevar quens i quenes.

Jo, en canvi, no n'hi posaria cap ni un i per ventura funcionaria un poc millor de lo que funciona.

I és que es polítics, com que només mos saben tocar allò que no sona, s'haurien de dedicar a sa política, i deixar sa música p'es músics, ¿no ho trobau?

En Tomeu Carbó me va dir que li havien dit que si fien lo que fan comptes fer passaria a s'història com es batle que havia tomat es Pou Vell.

I podria ser ben bé que també li passàs dos reials de lo mateix amb so taulado.

Si hi ha qualcú que hagi d'anar a cobrar deutes a s'A-juntament jo li recomanaria que sense perdre temps du-gués un ciri a La Sang, que amb lo que han perlllegant a s'escola de Sa Coma i ses urbanitzacions que no entren per mor d'es retràs de ses normes, podria ser ben bé que ja fes fred en tocar plomes.

Ho dic perquè Flor de Card ja n'hi ha duit un per veu-re si cobrarà un deute de fa més de mig any.

I hem acabat es maig i encara no tenim ses Normes Subsidiàries, ni sa Casa de Cultura, ni ses aigües canalitzades, ni sa presa, ni han arreglat es Pou Vell... Per ventura es mes que ve...

SETMANA MUSICAL

Baix del signe de la polèmica per la manera, més aviat individualista, com n'Antoni Sansó organitza les activitats del Patronat de l'Escola Municipal de Música i que ja ha provocat la dimissió del seu tresorer, en Felip Forteza, va començar, el dia 19 de maig, la III Setmana de Música de Sant Llorenç.

Enguany, amb un gran nombre de concerts de considerable qualitat, ha estat programada gairebé íntegrament pel director de la banda, en Francesc Sapiña i s'ha duit a terme a l'església parroquial llevat del concert de virginal a càrrec de Xavier Carbonell.

L'escolania de Blavets, de Lluc, fou l'encarregada d'obrir els actes amb un concert on s'hi mesclaven des d'obres dels grans mestres -Mozart, Schubert- fins a d'altres del propi P. Jaume Palou, director de l'escolania, passant per diversos anònims del segle XVIII.

Els Blavets, "una de les institucions més antigues d'Europa i la més representativa de Mallorca", com diu el programa, es fundaren l'any 1524, i compten entre les seves veus amb la del llorençí nofre Jaume.

El concert fou molt aplau-

dit i encara s'hagués sentit millor si no hagués estat pel renouar de la porta de l'entrada de l'església, que es veu que necessita urgentment una bona untada d'oli.

L'endemà el "Quartet de Corda Opus 18" ens va oferir dos quartets, un de Joan Crisóstomo Arriaga i l'altre de Ludwig van Beethoven, que també agradaren ferm al poc públic que hi va assistir.

El dia 21 un quartet de saxofons patrocinat per una casa comercial relacionada amb la música va oferir el tercer concert, d'una quali-

tat més que remarcable. El quartet, integrat per quatre músics valencians de l'Orquestra Simfònica, va interpretar obres de diversos clàssics espanyols i estrangers i alguna espiritual negra.

El públic, que omplia la meitat de l'església, va sortir content del concert.

El dilluns en Xavier Carbonell, que ja havia vingut l'any passat a donar un concert amb l'orgue de l'església, en va oferir un de virginal, un instrument medieval semblant al clavicordi

que té les cordes pinçades i el teclat a un costat de la caixa.

El músic, després de descriure breument l'instrument i explicar diversos detalls de les obres, va interpretar algunes pàvanes i altres composicions dels segles XV i XVI d'autors espanyols, italians i anglesos.

La dotzena i mitja d'assistents li feren repetir una obra, prova evident que el concert havia agradat.

El dia 23 va tocar el torn al Trio Clàssic de Clarinets de Balears, integrat per tres músics que també formen part de l'Orquestra Simfònica de Ciutat.

El programa estava format per obres dels grans compositors -Boccherini, Schumann, Dvorak, Schubert, Bach, Mozart...- i es va cloure amb un pasdoble com a "bis".

Al meu gust les manco logrades foren les de Schubert i Schumann, i la més aplaudida pel públic va esser el pasdoble final.

L'endemà uns quants estudiants de piano i violí de la comarca oferiren una mostra dels seus sabers, en un con-

cert organitzat per les Joventuts Musicals de Capdepera i coordinat, en aquesta ocasió, per n'Antònia Femenias.

Fou el dia que congregà més públic, per allò de que els llaços afectius estiren més que els artístics, sense que això vulgui restar mèrits als alumnes que hi participaren i que evidenciaren, sobretot alguns d'ells, un grau de preparació més que acceptable.

Com que la "Setmana Musical" encara no ha acabat a l'hora de dur aquesta revista a la impremta, el mes que ve donarem relació dels concerts que encara hi manquen.

EXPOSICIO

D'entre els actes organitzats a Manacor amb motiu de les Fires i Festes n'hi ha dos que afecten directament a llorencins: la representació de Zòmit, l'obra de Rafel Duran, i l'exposició de pintura de n'Antònia Girart, a la sala de la Banca March.

Del primer no en parlarem per haver-ho fet ja altres vegades, però sí del segon, ja que em sorpregué molt positivament la qualitat de n'Antònia, a la que havia perdut de vista en el sentit artístic i el personal.

La combinació de formes i colors evidencien una gran sensibilitat i un domini dels blaus i els grisos, al temps que remarquen una estètica en la composició que molts de pintors no tenen.

L'Ajuntament, amb molt bon criteri, ha adquirit un dels paisatges, amb la idea d'anar fent un patrimoni dels artistes llorencins.

Enhorabona a n'Antònia.

SES VOLTES

El dia del Corpus es van inaugurar oficialment les obres de

reforma de Ses Voltes que en Miquel Falera ha anat fent darrerament per l'església.

La reforma, que ha quedat francament bé, pot esser visitada pel públic, i servirà per a guardar diversos materials i objectes de l'església que abans s'emmagatzemaven de manera una mica desordenada.

Les obres, segons el full parroquial que recentment s'ha distribuït, han costat 1.771.674 ptes. -1.240.800 de picapedrer, 260.874 de materials i 270.000 d'electricista- i s'han autofinanciat a través de col·lectes, donatius i el Caixó de la Mare de Déu.

FLORS

L'Associació de Jubilats va organitzar un concurs de ramellers i rams per la festa del Corpus.

Hi va haver molts de participants i es concediren diversos premis.

Josep Cortès

En Joan Rosselló, l'antic rector de Sant Llorenç i col·laborador de la nostra revista, ens ha fet arribar un aplec de documents relacionats amb la Parròquia per si trobàvem interessant publicar-los a Flor de Card. La majoria són escrits originals de Francesc Clapés i ja han estat publicats anteriorment, però n'hi ha qualcun que encara està idèntic, com el que avui presentam.

Es tracta d'un petit resum de les festes i la història locals, original de Mn. Salvador Galmés i datat pel novembre de 1938. Està redactat en castellà i, malgrat l'acord de publicar únicament en llengua catalana, hem pensat que fóra millor respectar l'idioma original. Vet-l'ací, idè, que encara que avui per avui no aporta gaires novetats, sempre és interessant conservar allò que ha fet un llorençí, i molt més si es tracta del capellà Capirró.

FIESTAS Y CROQUIS HISTÓRICO DE SAN LORENZO DEL CARDESAR

I.- La única festa cívico-religiosa que se celebra es la patronal de San Lorenzo Mártir, precedida de Completas y verbena y acompañada de chirimías. Hay oficio mayor con sermón, refresco, carreras de hombres y caballerías después del oficio, baile por la tarde y noche música y fuegos de artificio. También suele haber carreras de bicicletas o partido de fútbol por la tarde. Antiguamente el baile del día de la fiesta tenía fama en los pueblos limítrofes.

II.- También se celebra con esplendor religioso la fiesta de la Mare de Déu Trobada, el día 8 de septiembre.

III.- En tiempos anteriores se celebraba fiesta mayor el día de la Asunción de la Virgen, con procesión, baile y carreras originariamente. Después el baile y las carreras fueron sustituidos por la pedrea o el vapuleo de un gallo que ganaba el matador. En

el primer caso se ataba la víctima a una estaca, en el campo; en el segundo era colgada de una cuerda en medio de la plaza, donde era golpeada a ciegas con un palo. Tanto para las pedradas en series de cinco, como por cada garrotazo, se pagaba un pequeño canon. Hace ya muchos años que desapareció tan bárbara costumbre y cruel diversión.

IV.- Se celebraban además con jolgorio peculiar las fiestas de San Antonio, con bendición y carreras de caballerías y, a veces, cabalgata que acompañaba al Santo adornado con lenguas barbas de cáñamo y rodeado de demonios bullangueros; b) de San Sebastián, mártir, con procesión y baile por la tarde; y c) de San Juan Bautista, con música y tonada peculiar de flauta, violín, guitarra y guitarrón, ferreguins (triángulo) y baile del Santo al acompañar al predicador al púlpito y durante el ofertorio de la Misa Mayor dentro del templo, y fuera en la colecta domiciliaria por el pueblo, acompañado de demonios payasos, y en la procesión de la tarde llevando un cordero engalanado con flecos. Ignoramos el origen de estas fiestas. La de San Sebastián quizá fuera votiva por haberse librado este pueblo de la peste bubónica en 1820, a costa de muy pocas víctimas; la de San Juan era similar a la de Felanitx y la de San Antonio a la de otros pueblos de Mallorca. De ésta se conserva la bendición y carreras de caballerías.

HISTORIA

No tenemos historia escrita de este pueblo, ni siquiera un ligero ensayo; y sin embargo mucho pudiera escribirse de nuestro pasado.

I.- En los tiempos prehistóricos fué nuestra comarca la más poblada de Mallorca, a juzgar por la cantidad y calidad de sus construcciones megalíticas. Solamente en nuestro actual término municipal, limitado a dos terceras partes escasas del eclesiástico que teníamos en 1887

se hallan vestigios de más de cien talaiots, que al parecer formaban grupos de habitaciones y que acusan una población muy densa, aparte de numerosos hallazgos arqueológicos en piedra, cerámica, hueso, bronce y hierro, casi todo desaparecido por incuria.

II.- Durante la dominación romana esta densidad de población se manifiesta con la existencia de una ciudad o villa importante, probablemente "Cunici" de Plinio, emplazada dos km al oeste de la villa actual, en el predio de

Son Peretó, cuya área en su parte principal pertenece en la actualidad al municipio de Manacor. La población romana fué destruída, al parecer, por los vándalos en el siglo V, y pasada a fuego.

III.- En el comienzo de la era cristiana debieron llegar a nuestras costas orientales -las más próximas y encontradas a Roma- los primeros predicadores del Evangelio en Mallorca, quienes, atraídos por la población del lugar, establecerían aquí su centro de acción. Son indicios vehementes de esta hipótesis: 1º La tradición oral, viva aún, de haber tenido nuestro pueblo la primera pila bautismal de Mallorca, y 2º, la existencia de dos basílicas cristianas (sólo se conoce otra en la isla, la de Sta. María del Camí), de las que hay abundantes vestigios en Son Peretó y La Carrotja, aquella aún hoy dentro de nuestro distrito eclesiástico, a dos km de la villa, y ésta en territorio que fué nuestro hasta 1887. La de Son Peretó debió ser muy importante y probablemente la sede episcopal mallorquina, pues en ella tenía su sepulcro un "presbítero de la Iglesia Romana", nombre que se daba a los que con el tiempo se llamaban "Cardenales".

IV.- Del tiempo de los árabes no tenemos noticias, y sólo quedan muy escasos vestigios.

V.- Después de la conquista cristiana por el rey Don Jaime el Conquistador, nuestro pueblo aparece situado en un cerro a tres km al N.O. de la villa actual, con el nom-

(Ve de la pàg. 8)

bre de BELLVER (que aún conserva un predio limítrofe) y con parroquia erigida en 1248, juntamente con las primeras de la isla. Conservó aquel nombre, con Baile Real y Párroco propio, hasta el siglo XV-XVI, probablemente, y después se corrió al lugar actual con el nombre de SANT LLORENÇ DES CARDESSAR. Según la tradición se debió este cambio al hallazgo de una imagen de la Virgen (la Mare de Déu Trobada), por un pastor en un campo de cardos, o Cardessar, de donde no quiso separarse la imagen trobada (hallada) a pesar de haberse-la llevado tres veces a la masía, desapareciendo cada vez para volver al lugar del hallazgo. La imagen, bárbaramente desfigurada en nuestros días, parece ser del siglo XIV. Otra imagen en piedra, del siglo XV, procedente, al parecer, de Bellver, se conserva en la casa rectoral.

VI.- En el siglo XVI la antigua parroquia se unió a la de Manacor; en el XVII, recobró y perdió por segunda vez su primitiva personalidad. En el siglo XVIII la situación estratégica de nuestra villa la hizo centro o cuartel del primer tercio de defensa de la Part forana, que comprendía Manacor, Artà (con Capdepera y Son Servera) Petra (con Vilafranca), Sineu, Felanitx y San Juan. Había para la defensa de dicha part forana otros tres tercios: el 2º en la Puebla, el 3º en Campos y el 4º, sin cuartel determinado, comprendía las villas de montaña, desde Andraitx a Alaró. Son los mismos cuarteles actuales; sólo el nuestro se ha trasladado a Manacor y se ha aumentado el de Inca.

VII.- La personalidad administrativa de San Lorenzo se presenta confusa en los últimos siglos, pues ora aparece como formando parte del municipio de Manacor, ora con independencia propia. A fines del siglo XVIII la parroquia se separa y se une de nuevo a Manacor, y a principios del XIX teníamos Casa Consistorial y secretario, pero no sabemos si se trataba de un verdadero ayuntamiento o de una mera delegación. Al im-

plantarse el régimen constitucional quedó aldea sufragánea de Manacor, y en 1892 se constituyó en municipio independiente tal como permanece hoy, pero cercenado en un tercio su antiguo territorio. Finalmente en 1913 se restableció la antigua parroquia con categoría de entrada, habiendo sido elevada a la de ascenso en nuestros días.

VIII.- El dilatado término municipal de San Lorenzo con su aldea de Son Carrió, ocupa un centenar de km² y está totalmente parcelado a excepción de un predio grande de unas 400 hectáreas de extensión, y de varios pequeños que no pasarán de 50 a 100 hectáreas. La parcelación primitiva era insignificante, pero desde el último tercio del siglo XIX se intensificó extraordinariamente, y hoy puede decirse que toda la tierra pertenece a los vecinos, quienes son a la vez propietarios y obreros de sí mismos, o sea, obreros sin patrón. Por esto el problema social no se sintió aquí hasta que lo suscitó de una manera ficticia la malhadada República de trabajadores.

IX.- No es del caso hablar del desembarco de los rojos en aguas de Manacor (Porto-Cristo) y en aguas de San Lorenzo (Sa Coma y Punta Amer) (Son Carrió), pero bueno será recordar que la Punta de n'Amer, llamada por los rojos Punta Amer, y Sa Coma, donde estuvo el Cuartel general, pertenecen a nuestro municipio; que en la aldea de Son Carrió sufrimos los horrores de la invasión y en el casco de San Lorenzo repetidos ataques aéreos con todas las angustias de la indefensión; y que nuestro patriotismo y nuestra generosidad merecieron un comentario altamente laudatorio de parte del Mayor inglés Norman Bray en su obra MALLORCA SALVADA.

sa, però jo li vaig dir que no, dona, que ha estat un llamp.

-Idò vos ha fotut...

-Mos va espanyar s'amplificador i una placa solar, si no surten més coses, i un susto de collons de mico!

Ca'n Rompes és un xaletet que hi ha mig km abans d'arribar a S'Illot, a mà dreta i amb un molí de vent pintat de vermell i blanc. Tot funciona amb energia solar i eòlica, que és sa produïda p'es vent, encara que també té un grup de 2000 W per produir corrent en cas de necessitat. L'amo és un pensionista molt amic meu, i férem aquesta xerrada:

-¿Qué fué lo que pasó, Esteban?

-Pues mira, este día nos fuimos a casa a las 8 porque no había corriente, y al llegar puse la televisión y no funcionó, pero pensé que sería una cosa sin importancia, y como tenía ganas de ver el partido voy a la habitación y cojo otra tele, pero al ir a conectarla me doy cuenta que el enchufe estaba a trozos.

-¿No os habían avisado los vecinos?

-No, que va, nosotros no sabíamos nada. Dejo la tele y ya sospechando que algo raro pasaba entro en la cochera y me encuentro todos los aparatos completamente destruidos y el que menos estaba a tres o cuatro metros de distancia. Mientras no salía de mi asombro viene mi mujer llorando y me dice que la pared del tenis, que tiene unos 14 metros estaba por los suelos con su tela metálica. A partir de ahí cada día estoy de arreglos.

-¿Entonces cuántos daños tuviste?

-Dos televisores -puede que uno tenga arreglo-, dos radiocassettes, media instalación eléctrica, el cuadro del grupo, que me costó 50.000 pts., dos alternadores -más otro que tengo en Manacor para arreglar- y la pared del tenis. Calculo que, sin contar el trabajo, que como tu sabes me lo arreglo todo o casi todo, no me escaparé de un mínimo de 250.000 pts.

LA PROBLEMÀTICA DEL SOL

El sòl, aquesta "cosa" que nosaltres trepitjam, que hi ha a la muntanya, en treim profit, l'estudiam i el cultivem, també es degrada o, més bé, el degradam.

Tota una sèrie de factors contribueixen a l'empobriment i a la destrucció del sòl. Exemples n'hi ha molts: els incendis forestals i les deforestacions, la contínua urbanització, l'abús de repoblacions de resinoses, la pràctica del trial, l'ús de maquinària agrícola pesada, l'abandonament de pedreres sense repoblació, l'obertura indiscriminada de camins, etc.

Sembla, però, que la cosa pitjor és que no som conscients d'això i molta gent ho pren com un disbarat. Tothom pensa que la desaparició del sòl no succeirà fins d'aquí a milers i milers d'anys. Jo no n'estaria tan segur. Del que sí estic segur és que poc a poc degradam més el sòl i ens el carregarem per a sempre, això és mal de creure, ja ho sé, però és una realitat com unes cases.

Malgrat tot, la majoria de la gent seguirà fent el seu cap endavant i no en farà cas fins que sigui massa tard.

Aquest és un problema molt seriós que ens afecta a tots i, entre tots, hem de solucionar-lo.

Sense sòl no hi ha vida. Ja n'hi ha prou!

Pere Ginard
Primer de BUP

I.B. Llorenç Garcias (Artà)

LA PROBLEMÀTICA DE LA PERDUA DEL SOL

Amb motiu del dilluns de Pasqua molts anàrem d'excursió i alguns poguérem veure que els llocs on abans anàvem s'havien transformat, poc a poc, en llocs més semblants a un desert que a un bosc.

Aquests canvis no s'havien produït, solament, pels agents erosius, sinó que l'home també hi havia influït.

Cada estiu sentim dir que hi ha hagut un incendi aquí o allà; sort que cada any és més la gent que, afortunadament, es preocupa per aquests fets. Però no només està en perill la vegetació, ja que també té molta importància la pèrdua del sòl. Es pot dir que sense sòl no hi ha vegetació i que sense una cobertura vegetal el sòl es perd. És a dir, tots els problemes que es presenten quan no hi ha vegetació també apareixen si no hi ha sòl.

Amb accions com la pràctica del trial, l'ús d'insecticides, de maquinària agrícola pesada, etc. l'únic que feim és empobrir el sòl físicament químicament i biològicament. I tot això, sense cap dubte, ens portarà problemes greus.

Creis que el turisme, base de la nostra economia, seguirà endavant si solament els oferim un desert?

Voldríeu que els vostres fills o néts visquessin a una terra plena de construccions i fora vegetació?

Per a aquestes preguntes només hi ha una resposta lògica, però per a aquesta resposta hi ha moltes solucions que, a la pràctica, estan a les nostres mans:

- Reduir al màxim les construccions.
- Evitar la pràctica de trial a zones de boscos o garrigues.
- Reduir l'ús d'insecticides, ja que no només maten els animals que nosaltres volem eliminar.
- Evitar els incendis.
- Controlar la pastura de cabres i, sobretot, els incendis "controlats" que l'acompanyen.
- No fer tals d'arbres.

Aquestes són coses que estan a les nostres mans i que ajudarien a no destruir més els nostres sòls. Amb l'ajuda

de tots podríem conservar millor la nostra illa. Ara que, potser, tenim els ulls un poc més oberts al problema, així ho hauríem de fer.

Caterina Agnès Jofre
Primer de BUP

I.B. Llorenç Garcias (Artà)

Si el sòl s'erosiona la vegetació mor.

L'abandó de pedreres sense una posterior repoblació provoca una pèrdua irreparable de sòl.

PARLAMENT EUROPEU

Què votam?

Dia 15 de juny, sabem per què votam?

Hem de dir el que els altres partits no diuen, aquest Parlament que sortirà del nostre vot té molt limitades les seves funcions, esdevé tan sols un àmbit de representació deliberatiu i consultiu, sense cap poder.

Val la pena votar per això?

Si el qui té realment el poder és el Consell de les Comunitats Europees (ministres d'Assumptes Exteriors), per què anar a votar?

Existeix, això sí, una espècie de govern, però aquest no ho ha arribat a sèr, ja que la majoria de matèries no són de la seva competència.

Vist que les decisions es prenen de manera absolutament independent de la voluntat popular, de què serveix el nostre vot?

Dins el PSM ens hem fet aquestes preguntes, i una vegada més ens omplim de coratge per anar altre cop a unes eleccions amb la voluntat de canviar allò que no ens agrada.

La diferència és que a aquestes eleccions el PSM no està sol, hi ha altres partits com el nostre que també volen un canvi. Partits que creuen possible anar a Europa per ser una veu diferent, una veu necessària que digui clarament dins el Parlament el que no diran els altres.

Que digui que volem un Parlament diferent i que aquest, en tant que representant de la voluntat dels ciutadans, ha de tenir competències legislatives i de control.

Que digui que volem mesures per afavorir l'economia illenca i que alleugerim els costos de la insularitat, com fan a altres illes d'Europa.

Que digui als europeus que el creixement turístic ha malmès la nostra natura i el nostre paisatge, per això cal protegir el que queda també per a tots ells.

L'any 1992 hi haurà un mercat únic dins Europa. Davant aquesta perspectiva, què fa el Govern de Madrid o el de la Comunitat Autònoma? Com

volen una integració positiva dins Europa amb Son Dureta saturat, amb tants d'al.lots sense una escola decent i amb un transport tercermundista?

Noltros creim que hi ha que canviar moltes coses encara, que això d'Europa té i tindrà una importància vital per a Mallorca i les Illes. Per això, i perquè creim que tots aquests problemes que ens vénen no preocupen als partits estatals, preocupats només per si perden o guanyen un diputat, cal fer un darrer esforç i anar a votar, votant per l'única força que pot fer que Mallorca sigui present a Europa.

Aquesta força, més necessària que mai.

Antoni Sansó "Cuc",
candidat nº 14 de la coalició
"Esquerra dels Pobles".

Plomes

COSTUMS

El dia 10 de juliol, festa de Sant Cristòfol, molta gent solia anar per primera vegada a la mar.

El vespre abans sortia el municipal -que aleshores era l'amo en Jaume Regalat, al Cel sia ell i tots els morts- amb el tambor i feia aquest pregó: "Per ordre gubernativa se prohibeix que ets homos i ses dones se banyin junts. Hi haurà una caseta de pi que farà de partió, i un guàrdia se'n cuidarà de posar multes tant an ets homos com a ses dones que passin d'una part a s'altra".

I tothom complia el reglament. Quins temps aquells on encara es guardava un poc de decència cristiana!

Francesc Clapés

Demografia

DEFUNCIONS

En Sebastià Sureda Servera morí a Sant Llorenç el dia 21 d'abril. Era vidu i tenia 72 anys. Al Cel sia.

N'Antònia Llinàs Umbert, vídua, mor a Sant Llorenç dia 27. Tenia 84 anys. Descansi en pau.

Víctima d'un accident de circulació mor a Son Carrió, el dia 7 de maig, en Julio Angel Vega. Tan sols tenia 19 anys. Que el vegem en el Cel.

En Ramon Aryigues Balles-ter, casat, mor a Son Carrió el dia 10 de maig. Tenia 84 anys. Descansi en pau.

Na Magdalena Carrió Bauzà morí el dia 19 de maig a Son Carrió. Era casada i tenia 77 anys. Al Cel sia.

NAIXAMENTS

Neix a Sant Llorenç dia 14 de maig, fill d'en Josep Jau-me i n'Aina Salas, un nin al qual posaren per nom Josep Lluís. Enhorabona!

NOCES

En Josep Mestre Vives i n'Agueda Perelló Gayà es casaren a Sant Llorenç el dia de la festa de Son Carrió. Enhorabona!

Maria Galmés

COVA DE SES CRESTES

M.G.I.M. 30-11-e
I.M.P.P. 02-C-1197
INV. 18
P.C. 11

Situació.- Es troba situada a Sa Punta de n'Amer, quasi bé damunt la mar, i a la part que mira a Sa Coma, en el lloc conegut amb el nom de punta de Ses Crestes.

Accés.- L'accés és una mica complicat, ja que la cova no es veu fins que no trepitgem la bocana d'una de les seves entrades. Intentarem fer una descripció del camí a seguir e menys difícilment possible.

Una vegada arribats a Sa Punta de n'Amer es deixa el vehicle i a peu ens dirigim cap al castell de Sa Punta. Mirant la porta, a mà dreta, veurem un camí que a l'esquerra té uns pinotells i un entreforç a un centenar de passes, amb un pi i una savi- na. S'ha d'agafar el camínoi de l'esquerra i a unes cin- quanta passes, just ran de l'aigua, hi ha una roca molt grossa a la nostra esquerra i a la dreta un senyal de z/m. A poques passes ja veurem l'entrada de la cova.

Descripció.- Es tracta

d'una cova doble, per la qual cosa per descriure-la la di- vidirem en dues parts, la nat- ural i l'artificial, encara que la primera està retocada per dedins i conserva una es- caleta de pedra amb una bona partida d'escalons. El sòtil, a una part, també està reto- cat per donar-li més altària, i el trespol es veu que ha estat acondicionat. Però la part més interessant i a la vegada més hermosa de la cova és l'artificial, que és la que mira just damunt la mar. Es tracta de la mateixa cova,

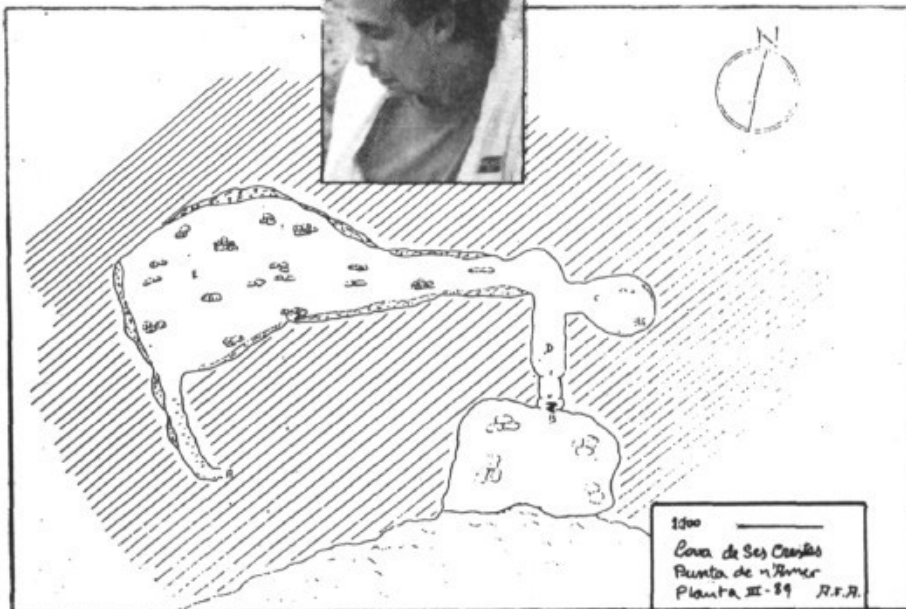
però amb un passadís excavat dins el marès, amb dos porta- lets ovaloides que donen a una covacha natural quasi bé damunt la mar. Aquest passa- dís, perfectament construït, comunica la covacha que dóna al mar amb l'interior de la cova.

Cal dir que en el mateix passadís es troba una forní- cula també construïda per la mà de l'home.

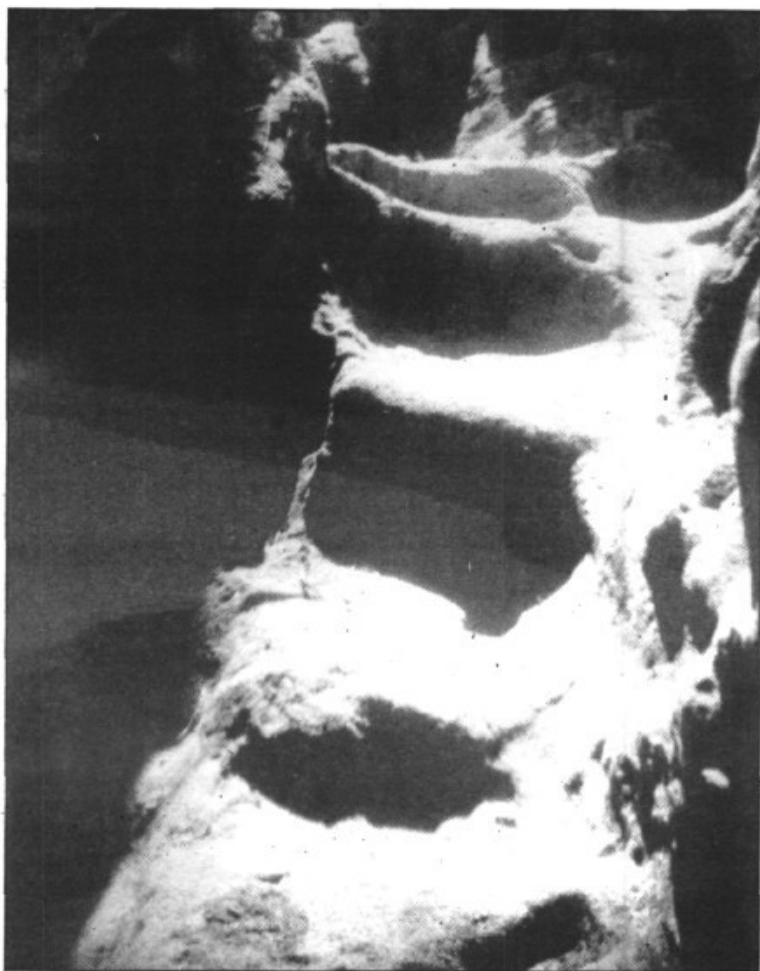
Les mides de la cova natu- ral són les següents: l'en- trada (A) fa mig metre la bo- cana que dóna al passadís d'accés a l'interior, que té una llargària de 4'5 m apro- ximadament. Té 10 escalons. La zona (E) de la cova té una llargària de devers 19 m per una amplada que va del 1'5 als 7'5 m, també aproxima- dament, ja que a segons quins llocs fa molt mal arribar-hi. L'altària també varia i va dels 80 cm als 2 m. A segons quins llocs el pis és ben pla i arenós i a d'altres està ple de pedres i roques.

Les mides de la part arti- ficial són: 8 m de llargària fa el passadís (D), excavat a la roca. La fornícula (C) té una llargària de 4 m per una amplària que va del metre i mig a l'entrada fins als 2'7 a la zona més ampla.

El primer portal assenya- lat damunt la planimetria amb el número (I) té una altària d'un m per una amplària de 0'7 cm. Del primer portal (I) al segon (II) hi ha una dis- tància de 1'45 m, i el portal (II), que a la vegada dóna a la covacha natural, té una

Detall
dels
escalons
de
l'entrada.
Cova
de Ses
Crestes.

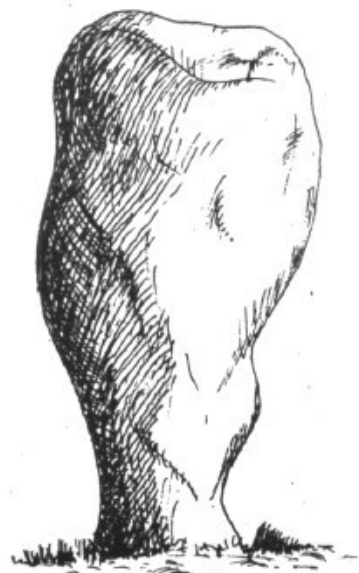

ni les deixalles, que només fan degradar i embrutar el nostre maltractat patrimoni. Si tots contribuïm un poquet potser arribarà un dia en què aquesta illa tornarà a tenir la verdor dels seus camps i muntanyes, i l'aigua del mar la blavor i la transparència que mai no hauria d'haver perdut.

Una vegada més el meu agraïment a l'amo en Sebastià de Sa Coma, que fou qui em mostrà i acompanyà a Sa Cova de Ses Crestes. Moltes gràcies bon i vell majoral.

Alfred F. Arnau

Fotografies: Llorenç Febrer

mides de 1'1 m d'ample per 1'5 d'alt. Aquest portal és diferent del primer i té una forma molt més arrodonida i ampla.

La covacha natural -(B) damunt la planimetria- a segons quins llocs dona la impressió d'haver estat retocada. Medeix 7'45 d'ample per 6'2 de profunditat; a la bocana fa 7 m d'amplària.

També cal dir que vora el portal (II) hi ha quatre escalons treballats damunt marès perfectament ben fets.

Pel que sembla aquesta cova degué ésser emprada com a habitatge, probablement per un pescador donada la seva proximitat al mar.

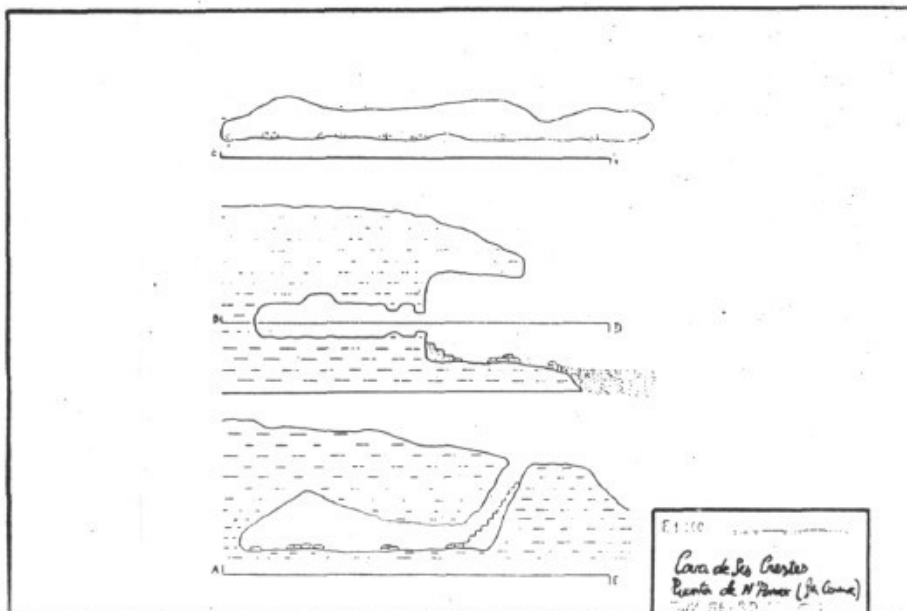
El que tenguí una entrada per terra i una altra sortida vora la mar fa pensar en un sistema de seguretat per poder fugir en cas de perill.

Quant a troballes no fou possible localitzar-hi ni el més petit fragment de ceràmica.

Segons pareix aquesta cova a l'estiu és molt freqüentada per turistes i a dins hi tro-

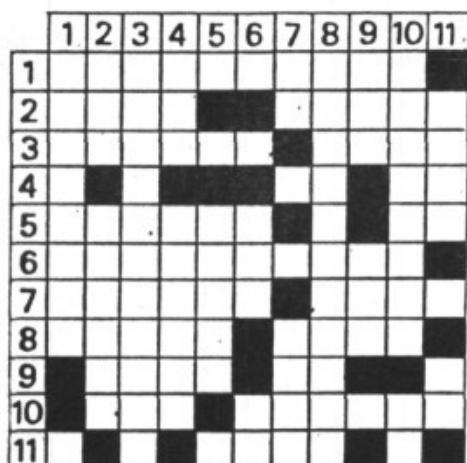
bàrem una bona partida d'ampolles i restes de bosses de plàstic amb els noms d'hotels de la zona de Sa Coma.

Des d'aquestes pàgines demanem públicament a la gent que visita qualsevol lloc de la nostra illa que no abando-

Maria Galmés

MOTS ENCREUATS

Horitzontals.- 1.Ciència dels homes. 2.Esser fantàstic que es representa sota la figura d'una dona dotada d'un poder sobrenatural. Ona d'una certa grandària. 3.Respirar. Descàrrega d'una arma de foc. 4.Símbol del iode. Consonant. Nota musical. Negació. 5.Recipient per a servir el te. Símbol del sofre. Al revés, nota musical. 6.Existència o vida animal, conjunt d'atributs de l'animal. 7.Falta, defecte. Dit de l'arc de sant Martí. 8.Qualsevol dels com-

posts resultants de la substitució d'un o més àtoms d'hidrògen en l'amoníac per un radical alcohòlic. Llavors de la planta de l'anís. 9.Arbre americà, amb els fruits comestibles, de la grandària d'una pruna i color variable. Aliment molt usual. Vocal. 10.Dit del qui inspira una gran tendresa. Que té una temperatura relativament elevada. 11.Símbol de l'oxígen. Consonant. Vas generalment cilíndric i més alt que ample, de llauna, vidre, terrissa, etc per a guardar-hi conserves, tabac, etc. U.

Verticals.- 1.Acció d'afaitar. Símbol de l'oxigen. 2.Moneda de diversos valors. Que és contrari a algú. 3.Reconèixer que una persona o cosa és realment tal o tal persona o cosa. 4.Igualment. Escapar-se sota forma de partícules subtils. 5.Mil. Nom de lletra. Al revés, abaixar una vela. Símbol del fòsfor. 6.Vocal. Consonant. Al revés, que és d'una alçària considerable. Símbol del cobalt. 7. Grau d'elevació d'un so. Consonant. Símbol del iode. Ca-

dascuna de les menjades d'alguna importància que hom fa diàriament a hores fixades. 8.En pla relatiu o pertanyent a l'intestí o intestins d'un animal. 9.Que no és barat. Pertanyent a una raça primitiva del centre de l'Àsia, de la qual provenen els pobles indoeuropeus. Segona vocal. 10.Inflamació glandular. Símbol del níquel. 11.Partícula molt petita d'una cosa. Símbol del sofre. Al revés, arbret de la família de les teàcies de fulles cariàcies perennes, flors blanques i fruits capsulars.

Solucions.- 1.Artrètica. 2. Fada. Onada. 3. Alenar. Tret. 4. I. N. Re. No. 5. Tetera. Im. 6. Anímaltat. 7. Defalt. Irs. 8. Amíma. Anís. 9. Icac. Pa. E. 10. Car. Calent. 11. O. R. **Verticals:** 1. Afaitada. O. 2. Ral. Endemtic. 3. Identificar. 4. Tan. Emarar. 5. M. A. Ralac. 6. E. R. Alt. Co. 7. To. R. P. 8. Intestinals. 9. Car. 10. Adentits. 11. Atm. S. Et.

G C A R D A S S A R L
R N A A X U P I I T D
E O L M O R O N Z C X
G R T N P S U I P K P
A D X A R A G A L L T
L C A R R E R I L L O

Si voltros fóssiu carters
i féssiu quatre voltetes
dins aquest grapat de lletres
trobaríeu deu carrers.

**RECUERDE
EN**

PORTO CRISTO

RESTAURANTE - PIZZERIA SALVADOR

CON AUTÉNTICO HORNO DE LEÑA

Tel. 82 14 42

Quina Mallorca deixarem als nostres fills?

FLOR DE CARD -19- (107)

AQUESTA ÉS LA MALLORCA QUE NOSALTRES DEFENSAM...

- Demanam la immediata i estricta protecció dels espais naturals inclosos als inventaris d'ICONA, d'INESE i del Govern, mitjançant una fórmula legal de protecció màxima i eficaç.
- No volem més urbanitzacions al litoral, ni als espais naturals, ni a les zones agrícoles.
- Hem d'impedir que s'executin les urbanitzacions ja aprovades. Cal modificar el planejament urbanístic vigent als nostres municipis, de manera que s'hi limiti el creixement urbanístic i hi quedin protegits els espais naturals.
- La rehabilitació de les àrees ja urbanitzades és necessària per a millorar l'oferta existent, sense crear-ne de noves.
- Exigim, en definitiva, l'ordenació global del territori de la nostra illa des d'un punt de vista racional i conservacionista.

ENCARA SOM A TEMPS A ACONSEGUIR-HO!

Associació declarada d'Utilitat Pública per acord del Consell de Ministres del 19-6-85

Membre de la Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalesa i dels Recursos Naturals (UICN)

I AQUESTA ÉS LA MALLORCA QUE ENS IMPOSEN...

- Vivim uns moments d'exorbitant augment de la construcció.
- La construcció de places turístiques i segones residències suposa un consum excessiu de l'espai, que, a la nostra illa, és un bé escàs.
- Un 80 % de les platges és ja urbanitzat.
- Ara, els projectes de camp de golf, d'agro-turisme i de parcel·lacions rústiques amenacen també les zones rurals.
- La pressió urbanística fa que desapareguin els nostres paisatges naturals.
- La urbanització dels espais naturals posa en perill, cada vegada més, la flora i la fauna.
- Aquest creixement provoca greus desequilibris econòmics i socials:
 - El monocultiu turístic fa córrer grans riscos perquè fa que la nostra economia depengui del capritxós mercat exterior.
 - Actualment, l'oferta ja supera àmpliament la demanda i, així i tot, mantenim expectatives de creixement.
- El planejament urbanístic vigent preveu a Mallorca una població de 2.500.000 habitants, és a dir, quatre vegades la població actual.
- El procés urbanitzador esgota els recursos naturals limitats: sòl, paisatge, aigua, energia...

NO PODEM MANTENIR AQUEST RITME DE CREIXEMENT!

Viajes
ULTRAMILLOR S.A.
 AGENCIA DE VIAJES GRUPO A TITULO 999

C/. Sol, 19 - Tel 58 57 20
 CALA MILLOR (Mallorca)

Comercial
ESPUIG
Instal·lacions Sanitàries

Carrer Nou, 37 07530 SANT LLORENÇ (Mallorca)

BRODADORES

Ja fa molt de temps que aquesta fotografia arrossega pel cul del calaixet que tenc destinat a les fotografies velles.

Record perfectament que la'm passà En Nadal, qui l'havia recollida d'una veïna seva. És un tresor. M'agrada tant el seu significat que sempre l'he anada passant perquè volia treure'n tot el suc que possibilita. No la volia "tudar" amb un comentari simple i superficial.

És la imatge dels inicis d'una revolució llorencina; la realització de la tasca -fonamentalment femenina- dels brodats; amb tot el que això ha representat de benestar social i alhora d'abús d'alguns patrons en aquesta tipologia laboral que ara anomenen "economia submergida".

El vicari Lliteres, bossetes de plata, perles, brodats... són camins alternatius per ocupar la dona vilatana llorencina. Cal aportar quelcom al sarró familiar, car els temps són difícils, llavors a l'alternativa d'anar de jornaleres al camp o picar càrritx s'hi oposa la feina a casa; brodar no requereix gaire inversió i pot anar bé, potser pensaren algunes de les mestresses i madones de la fotografia

que se situa devers l'any 1920-21.

Segons em contà, ja fa temps, el germà Francesc Clapés, el primer "taller" de brodats ("Es taller Gran") es muntà a l'entorn de l'any 1915, depenia d'En Salvà de Barcelona i el regentava "Madò Figuera", primer a Ca'n Galmés (on avui hi ha el cafè Diferents), després en el carrer del Cardassar, a Ca Na Vinenta i finalment al carrer del Pou.

Després el regentà "Sa Garrida", devers l'any 39 i estava situat darrera Ca Na Bulla i finalment Na Blanquereta, que el situà a l'encreuament del carrer de la Mar amb la carretera de Son Servera.

Donar aquestes dades sense confirmar, sens dubte és tudar la fotografia. Se'n pot treure molta més punta d'aquest tros oblidat d'història del nostre poble.

És un deute que un dia o l'altre haurem de fer cabal.

Ara per ara, la fotografia ja estava cansada d'arrossegar pel cul del calaix de les fotografies velles.

Guillem Pont

